

سیره عبادی اخلاقی و رفتاری

پیامبر اسلام (ص)

الکوی

سالکان کوی حق

www.ketab.ir

سرشناسه	: مجد جباری، حسن، ۱۳۱۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: سیره عبادی اخلاقی و رفتاری پیامبر اسلام (ص) الگوی سالکان کوی حق/ مولف سیدحسن مجد.
مشخصات نشر	: تهران: هدف نوین، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۴۲۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۳۳-۴۱-۸ : ۱۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق.
رضوع	: سنت نبوی
موضوع	: اخلاق اسلامی
رده دی کنگر	: BP۶۷۳۳/۴۱۲۴ ۱۳۹۴ س ۹۷۸-۶۰۰/م
رده بندی دیوب	: ۹۳/۲۹۷
شماره کتابشناسی	: ۴۱۲۴۱۱



سیره عبادی اخلاقی و رفتاری پیامبر اسلام (ص) الگوی سالکان کوی حق

مولف: سید حسن مجد

نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: هدف نوین

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۳۳-۴۱-۸

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

پیشگفتار

۲۳	وضع حال جامعه بشری، و راه و روش رسیدن جوامع بشری به کمال و سعادت
۲۳	رسالت انبیاء عظام
۲۴	ضرورت وجود الگو
۲۴	اهداف و انگیزه‌های قرآن از ارائه و معرفی الگو
۲۵	معرفی پیامبر اکرم (ص) به عنوان «اسوه حسنه»
۲۶	رسول خدا (ص) و صراط مستقیم
۲۶	رسول خدا (ص) و اسوه جهانیان
۲۷	بحثی در واژه سیره (سیره شناسی) و شناخت «سیره نبوی»
۲۸	پیشینه کاربرد واژه «سیره»
۲۸	ضرورت پرداختن به سیره نبوی

بخش نخست

فصل اول

عبادات، و سیره برادری رسول گرامی اسلام (ص)

۳۲	تعریف عبادت
۳۴	عبادت در قرآن
۳۵	عبادت در کلام گویای رسول خدا (ص)
۳۶	عبادت در کلام گویای ائمه معصومین (ع)
۳۷	عبادت و تهجد در سیره رسول خدا (ص)
۳۷	عبادت و راز و نیاز شبانه
۳۸	شیفتگی به عبادت و راز و نیاز با خداوند
۳۸	شوق به نیاش و عبادت

فصل دوم

نماز، و سیره رسول الله (ص) در نماز

۴۰	تعریف نماز
۴۷	نماز در قرآن
۴۷	نماز از زبان گویای پیامبر اکرم (ص)
۴۸	نماز از زبان گویای ائمه معصومین (ع)
۴۹	آداب و سنن پیامبر اکرم (ص) برای نماز

فصل سوم

روزه، و سیره رسول الله (ص) در ماه رمضان

تعریف روزه	۵۴
روزه از زبان گویای پیامبر اکرم (ص)	۵۶
روزه در سخنان ائمه معصومین (ع)	۵۶
آداب و سنن حضرت رسول (ص) برای روزه	۵۷

فصل چهارم

حج، و سیره رسول خدا (ص) در مراسم حج

تعریف حج	۶۰
اسرار فلسفه حج	۶۰
تزکیه و تهذیب نفس در حج	۶۱
اسرار اعمال و اسرار حج	۶۱
احرام	۶۲
طواف	۶۲
نماز طواف	۶۳
سعی	۶۴
تقصیر	۶۵
عرفات	۶۵
مشعر الحرام	۶۶
منا	۶۷
حکمت رمی جمرات (پرتاب سنگریزه به جمرات) و قربانی	۶۸
عید قربان و قربانی و اسرار و حکمت‌های قربانی	۶۹
وجه تسمیه (نامیدن) قربان و قربانی	۶۹
عبادات فردی و پیوستگی آن با عبادات اجتماعی	۷۰
بعد اخلاقی حج	۷۱
آثار اجتماعی و سیاسی حج	۷۱
آثار اقتصادی حج	۷۴
بعد فرهنگی حج	۷۵
حج در قرآن	۷۶
حج از زبان گویای پیامبر اعظم (ص)	۷۹
فضیلت نظر کردن به بیت الله	۷۹
طواف بسیار کنید	۷۹
اهمیت کعبه نزد پیامبر (ص)	۷۹
فرمایشات نبی اکرم (ص) در باب عمره مفرده	۷۹

۷۹	 حج از زبان گویای ائمه معصومین (ع)
۸۱	 آداب و سنن حضرت رسول (ص) در مراسم حج
۸۱	 ۱- زیاد لبیک گفتن
۸۱	 ۲- طلب آمرزش پیامبر
۸۱	 ۳- لمس حجرالاسوار
۸۱	 ۴- صورت نهادن بر رکن یمانی

فصل پنجم

زهد، و سیره پیامبر گرامی اسلام (ص)

۸۴	 تعریف زهد
۸۵	 زهد از دیدگاه قرآن کریم
۸۶	 زهد از زبان گویای پیامبر اکرم (ص)
۸۷	 زهد و ساده زیستی سیره پیامبر اکرم (ص)

فصل ششم

ذکر، و پیروی رسول گرامی اسلام (ص) در ذکر و یاد خدا

۹۲	 تعریف ذکر
۹۳	 مراتب ذکر
۹۳	 آثار و فوائد ذکر
۹۴	 ۱- تقید (پای بند بودن) به اطاعت از خداوند سبحان
۹۴	 ۲- عشق به عبادت
۹۴	 ۳- خضوع و فروتنی
۹۴	 ۴- آرامش و اطمینان
۹۵	 ذکر از دیدگاه قرآن کریم
۹۵	 مرا به اطاعت یاد کنید تا شما را به رحمتم یاد کنم
۹۵	 یاد و ذکر خدا آرام بخش دلها
۹۵	 ذکر و یاد خدا و رهائی از وسوسه های شیطان
۹۵	 ذکر و یاد خدا در همه حال صبحگاهان و شامگاهان
۹۶	 ذکر و یاد خدا با تمام وجود
۹۶	 ذکر و یاد خدا با برپاداشتن نماز
۹۶	 ذکر و یاد خدا، تفکر و اندیشه در اسرار خلقت و هدف آفرینش
۹۶	 ذکر و یاد خدا و انقطاع از غیر او
۹۶	 ذکر و یاد خدا عامل رستگاری
۹۷	 ذکر از زبان گویای رسول اکرم (ص)
۹۷	 محبوب ترین کلامها نزد خداوند سبحان
۹۸	 ذکر از زبان گویای ائمه معصومین (ع)

۹۹	ذکر و یاد خدا در سیره رسول خدا (ص)
۹۹	ذکر دائم

فصل هفتم

قرآن، تلاوت قرآن و سیره نبی اکرم (ص)

۱۰۲	تعریف قرآن
۱۰۲	توصیف و تبیین اهداف قرآن
۱۰۳	تلاوت قرآن، در قرآن
۱۰۴	تلاوت قرآن
۱۰۵	هنگام شنیدن تلاوت قرآن خاموش باشید
۱۰۶	قرآن تلاوت قرآن در سخنان پیامبر اکرم (ص)
۱۰۶	یادگیری قرآن
۱۰۶	تلاوت قرآن
۱۰۷	آموزش قرآن
۱۰۷	قرآن و تلاوت قرآن در سخنان ائمه معصومین (ع)
۱۰۸	تلاوت قرآن با تفکر
۱۰۸	سیره پیامبر اکرم (ص) در قرآن و تلاوت قرآن
۱۰۸	قرآن خواندن پیامبر اکرم (ص)
۱۰۹	تلاوت قرآن با آرامی و طمأنینه
۱۰۹	تبیین و توضیح آیات قرآن

فصل هشتم

دعا، و آداب و سنن رسول خدا (ص) در دعا

۱۱۲	تعریف دعا
۱۱۲	فلسفه دعا و نیایش
۱۱۳	دعا و نیایش نیاز فطری انسان
۱۱۴	مفهوم واقعی دعا
۱۱۵	سلاحی به نام دعا و نیایش
۱۱۵	دعا و استمداد
۱۱۶	آثار دعا و نیایش
۱۱۸	آثار و عواقب فقدان دعا و نیایش
۱۲۰	شرایط اجابت دعا
۱۲۱	موانع استجاب دعا
۱۲۱	چگونه باید دعا و نیایش کرد
۱۲۲	کجا و چه زمان، باید دعا و نیایش کرد

عشق و دوست داشتن در دعا و نیایش	۱۲۲
دعای اسلامی	۱۲۴
دعا از دیدگاه قرآن کریم	۱۲۵
آیات درباره دعا در قرآن کریم	۱۲۶
۱- مرا بخوانید تا شما را اجابت کنم	۱۲۶
۲- دعا با خضوع و خشوع و تواضع	۱۲۶
۳- اگر دعای شما نبود، ارزشی نداشتید	۱۲۶
۴- دعای حضرت موسی (ع) و پذیرش آن از سوی خدای تعالی	۱۲۶
۵- دعا، وسیله رستگاری و سعادت	۱۲۶
۶- خدای یکتا، اجابت کننده دعای مضطر و درمانده	۱۲۶
۷- دعای - نعت زکریا (ع) و از استجاب آن از سوی باری تعالی	۱۲۷
دعا از زبان گویای رسول گرامی (ص)	۱۲۷
دعا در سخنان ائمه معصومین (ع)	۱۲۸
آداب و سنن حضرت رسول اکرم (ص) در دعا	۱۳۰

بخش دوم

فصل اول

اخلاق، و سیره اخلاقی، رفتاری رسول گرامی اسلام (ص)

تعریف اخلاق و موضوع آن	۱۳۴
تعریف اخلاق	۱۳۴
موضوع اخلاق	۱۳۴
شناخت فضائل و رذائل اخلاقی از دیدگاه قرآن	۱۳۵
علم اخلاق اسلامی	۱۳۶
اخلاق از مقوله عبادت و پرستش	۱۳۷
راه تحصیل کمالات انسانی	۱۳۸
اسوه جهانیان	۱۳۸
عظمت در اخلاق	۱۳۹
ویژگی خاص پیامبر گرامی اسلام (ص)	۱۳۹
اسوه سالکان	۱۴۰
شناخت اخلاق نبوی و فواید آشنائی با خلق و خوی نبوی	۱۴۰
اخلاق از دیدگاه قرآن	۱۴۰
۱- وصف ستایش آمیز قرآن معجد از اخلاق پیامبر (ص)	۱۴۱
۲- جامعترین آیه اخلاقی در قرآن کریم	۱۴۱
۳- ترکیه نفس و رستگاری	۱۴۲
احادیث و روایات درباره اخلاق از رسول خدا (ص) و ائمه معصومین (ع)	۱۴۲

اخلاق از زبان گویای رسول اکرم (ص)	۱۴۲
اخلاق در سخنان ائمه معصومین (ع)	۱۴۳

فصل دوم

به نام خدا، به یاد خدا و بخواست خدا و سیره رسول خدا(ص)

تعریف نام	۱۴۶
الله جامعترین نام خداوند در «بسم الله»	۱۴۶
به یاد خدا	۱۴۷
به خواست خدا	۱۴۸
به نام و خواست خدا از دیدگاه قرآن	۱۴۹
نام و خواست خدا در سخنان رسول خدا(ص) و ائمه معصومین(ع)	۱۴۹
نام و یاد خدا در سیره رسول خدا(ص)	۱۵۰
نام و یاد خدا در پرتو کبر و توجه	۱۵۰

فصل سوم

تواضع و فروتنی و سیره رسول گرامی اسلام(ص)

تعریف، و موضوع تواضع و فروتنی	۱۵۴
فوائد و آثار تواضع و فروتنی	۱۵۴
تواضع و فروتنی از دیدگاه قرآن کریم	۱۵۵
۱- صفات ویژه بندگان خاص خدا	۱۵۵
۲- تواضع و فروتنی توأم با مهر و محبت	۱۵۶
۳- نهی کبر و غرور	۱۵۷
۴- تواضع و فروتنی در سخنان حکمت آمیز لقمان	۱۵۷
تواضع و فروتنی در سخنان رسول گرامی اسلام(ص) و ائمه معصومین(ع)	۱۵۸
تواضع و فروتنی در سیره رسول خدا(ص)	۱۵۹
پیامبر گرامی اسلام هم چون عبدی ضعیف	۱۵۹
تواضع و فروتنی پیامبر اکرم(ص)	۱۶۰
تواضع و فروتنی پیامبر اکرم(ص) با کودکان	۱۶۰
تواضع پیامبر اکرم(ص) با زنان	۱۶۰
تواضع و فروتنی با گروههای مختلف مردم	۱۶۱
سفارش به دیگران به تواضع و فروتنی	۱۶۱
اعتدال در تواضع و فروتنی	۱۶۱

فصل چهارم مهربانی و رأفت، و سیره رسول خدا(ص)

تعریف و موضوع مهربانی و رأفت	۱۶۴
رحیم و رئوف (مهربانی و رأفت) در قرآن کریم	۱۶۴
معرفی مظهر مهربانی و رأفت در قرآن کریم	۱۶۴
رسول اکرم(ص) مظهر رحمت و رأفت خدا برای مؤمنان	۱۶۶
محور رحمت خاص	۱۶۶
تبیین شئون رحمت آموز پیامبر(ص) در قرآن	۱۶۶
دلسوزترین فرد برای امت اسلامی	۱۶۸
مهربانی، رأفت، در سخنان گوهریار رسول اکرم(ص) و ائمه معصومین(ع)	۱۶۹
مهربانی و نسبت پیامبر اکرم(ص):	۱۷۰
گستره مهربانی و محبت رسول گرامی اسلام(ص)	۱۷۰
مهربانی و رأفت رسول گرامی اسلام(ص) عامل پیشرفت و گسترش اسلام	۱۷۱

فصل پنجم عفو و گذشت و سیره رسول خدا(ص)

تعریف و موضوع عفو و گذشت	۱۷۴
عفو و گذشت، نشانه روحیات بزرگی، نشانه	۱۷۴
نقش عفو و گذشت در جامعه	۱۷۴
عفو و گذشت به هنگام قدرت	۱۷۵
عفو و گذشت از دیدگاه قرآن کریم	۱۷۵
عفو و گذشت ذات باری تعالی از بندگان	۱۷۵
فراخوانی قرآن کریم پیروان خود را، به عفو و گذشت	۱۷۶
دستورات و اوامر خداوند سبحان در امر عفو و گذشت	۱۷۷
عفو و گذشت جاذبه احکام اسلامی	۱۷۷
عفو و گذشت به هنگام خشم و غضب	۱۷۷
عفو و گذشت، حکم اخلاق اسلامی	۱۷۸
عفو و گذشت و اهمیت آن در اسلام	۱۷۸
آیا عفو و گذشت از ستمگر موجب تقویت او نیست؟	۱۷۹
فواید و آثار عفو و گذشت	۱۸۰
عفو و گذشت، موجب رفع کینه	۱۸۰
عفو و گذشت موجب عزت و ارجمندی	۱۸۰
عفو و گذشت موجب اصلاح و تربیت فرد و جامعه	۱۸۰
عفو و گذشت موجب رفق و مدارا در جامعه	۱۸۰

عفو و گذشت موجب افزایش مهر و محبت انسانها به یکدیگر	۱۸۰
عفو و گذشت، موجب کنترل خشم	۱۸۱
عفو و گذشت در سخنان گوهر بار رسول خدا(ص) و ائمه معصومین(ع)	۱۸۱
عفو و گذشت در سیره پیامبر اعظم حضرت محمد(ص)	۱۸۲
عفو و گذشت، برخورد بزرگ منشانه رسول مکرم(ص)	۱۸۳
عفو و گذشت و شرح صدر رسول خدا(ص)	۱۸۴
فوائد و بازدهی شرح صدر	۱۸۵
رسول الله(ص) و دفع بدی با خوبی	۱۸۵
رسول الله(ص) و صلابت و قاطعیت	۱۸۶

فصل نهم

رفق و مدارا، و سیره رسول خدا(ص)

تعریف و موضوع رفق و مدارا	۱۸۸
جایگاه و نقش رفق و مدارا در اصلاح امور و تنظیم روابط اجتماعی	۱۸۸
رفق و مدارا از دیدگاه قرآن کریم	۱۸۹
دستورات و اوامر خداوند سبحان به پیامبر(ص) در امر رفق و مدارا	۱۸۹
جامعترین دستور اخلاقی برای رهبران، مؤلان و مبلغان جامعه	۱۸۹
رفق و مدارا، در برخورد حضرت موسی(ع) با فرعون	۱۹۰
الگوی قرآنی رفق و مدارا	۱۹۱
اصل و ریشه رفق و مدارا	۱۹۲
رفق و مدارا، و ارتباط آن با ایمان	۱۹۲
رفق و مدارا، و اهمیت آن در اسلام	۱۹۳
رفق و مدارا، یکی از عوامل گسترش اسلام	۱۹۳
نرمخونی و نقش آن در استحکام روابط اجتماعی	۱۹۴
حکومت و مدیریت همراه و توأم با رفق و مدارا	۱۹۴
رفق و مدارا، و فواید و آثار آن	۱۹۵
رفق و مدارا در سخنان گوهر بار رسول خدا(ص) و ائمه معصومین(ع)	۱۹۵
رفق و مدارا، در سیره نبی مکرم اسلام(ص)	۱۹۷
راه و روش رسول خدا(ص) در عمل به مدارا	۱۹۷
رفق و مدارا در سختترین شرایط و احوال	۱۹۹
مدارا و گذشت رسول خدا(ص) در روز فتح مکه	۱۹۹
رفق و مدارا، میمون و بابرکت و خشونت و درشتی نامیمون و بیبرکت	۲۰۰
نفی بیزاری جستن و کراهت، و توصیه به دوستی و الفت	۲۰۱
رسول خدا(ص) کانون رحمت و ملامت و مدارا	۲۰۲
اخلاقگرایی، یگانه راه سعادت و رستگاری انسان و جامعه	۲۰۴

فصل هفتم

انفاق و سیره رسول خدا (ص)

تعریف لغوی انفاق و موضوع آن	۲۰۸
نوع انفاق	۲۰۸
انفاقهای واجب	۲۰۹
اولین انفاق واجب، زکات	۲۰۹
سر و جوب زکات و فضیلت سایر انفاقها	۲۰۹
دومین انفاق واجب، خمس	۲۱۰
سومین انفاق واجب، انفاق بر خانواده	۲۱۰
انفاقها: مستحب	۲۱۱
صله: مستحب	۲۱۱
دومین انفاق مستحب، حق معلوم و حق حصاد (درو)	۲۱۱
سومین انفاق مستحب، رض و وام دادن	۲۱۲
مهلت دادن	۲۱۲
چهارمین انفاق مستحب، سایر انفاقات	۲۱۳
انفاق از دیدگاه قرآن	۲۱۳
آیات نماز همراه زکات در قرآن	۲۱۴
پیوند با خالق (نماز)، پیوند با مخلوق (زکات) و پیوند دسته جمعی	۲۱۴
توشه و ذخیره آخرت با نماز و زکات	۲۱۴
برخورداری از آرامش کامل در پرتو نماز و اداء زکات	۲۱۵
اقامه نماز و اداء زکات در حال رکوع	۲۱۵
اقامه نماز و اداء زکات از نشانههای مؤمنین و مؤمنات راستین	۲۱۵
معرفی یاران خدا، آنانکه نماز پیا میدارند و زکات میدهند	۲۱۵
مردان الهی که هیچ چیز آنان را از یاد خدا، اقامه نماز و اداء زکات غافل نمیسازد	۲۱۶
مشمول رحمت خدا شدن در پرتو اقامه نماز و اداء زکات و اداء زکات (رسول خدا ص)	۲۱۶
اقامه نماز و اداء زکات از اوصاف محسنین در قرآن	۲۱۶
نماز، زکات، انفاقهای مستحبی، و استغفار برنامه کامل خودسازی	۲۱۶
آیات نماز همراه کلمه انفاق در قرآن	۲۱۷
نماز و انفاق، از اوصاف پرهیزگاران که به عالم غیب ایمان آوردهاند	۲۱۷
نماز و انفاق، دو پیوند محکم با خدا و بندگان خدا	۲۱۷
نماز و انفاق، از برنامههای حق جویان	۲۱۸
نماز و انفاق، در نهان و آشکار از برنامههای بندگان راستین	۲۱۸
نماز و انفاق، از اوصاف ویژه مؤمنان	۲۱۸
نماز و انفاق، معاملهای پر سود با خدای سبحان	۲۱۸
نماز و انفاق، همتای پاسخگوئی به ندای پروردگار متعال	۲۱۸

آیات انفاق تنها، در قرآن کریم	۲۱۹
انفاق، راه رسیدن به مقام نیکوکاران واقعی	۲۱۹
نفوذ آیات قرآن در دل‌های مسلمانان	۲۲۰
انفاق، باز دارنده ناهنجاریهای اجتماعی	۲۲۰
انفاق، از آنچه (مادی و معنوی) مفید به حال مردم	۲۲۱
انفاق، بهره بردن از فرصتهای آماده و بیم از دست دادن فرصتها	۲۲۱
انفاق، جهت خشنودی خدا، با پاداش چند برابری خدای سبحان	۲۲۱
انفاق، جهت رضای خدا، بدون منت، و پاداش نیکوی خدای سبحان	۲۲۱
انفاق، از نیکوترین و پاکترین اموال، حاصل شده از راه حلال	۲۲۲
انفاق، در همه اوقات، شب و روز، پنهان و آشکار	۲۲۲
انفاق، در همه حال، در وسعت در تنگدستی و بدون خشم و غضب	۲۲۲
انفاق، قبل از از دست دادن فرصت، و حسرت خوردن	۲۲۲
انفاق، عامل رسوخاری و خیر آخرت	۲۲۳
آثار و فوائد انفاق	۲۲۳
آثار و فوائد فردی انفاق	۲۲۴
انفاق، عامل تزکیه و طهارت نفس	۲۲۴
انفاق، و آرامش روحی و رومی	۲۲۴
انفاق، و تقرب به خدای سبحان	۲۲۵
انفاق، و رحمت و بخشش الهی	۲۲۵
انفاق، و پاداش اخروی و فرجام نیک	۲۲۶
ایمان و انفاق، دو سرمایه عظیم، رستگاری و خوشبختی	۲۲۷
انفاق، ثمره ایمان و خشوع	۲۲۷
آثار و عواقب فردی، ترک انفاق	۲۲۸
۱- محرومیت از محبت و نصرت خداوند	۲۲۸
۲- زوال نعمت	۲۲۸
۳- سرنوشت دردناک بخیلان (ترککنندگان انفاق) در روز رستاخیز	۲۲۹
۴- حسرت هنگام مرگ	۲۳۰
۵- کیفر الهی بخیلان (ترککنندگان انفاق) در قیامت	۲۳۰
آثار و فوائد اجتماعی انفاق	۲۳۱
انفاق، راه دست یافتن به تکامل اجتماعی	۲۳۱
انفاق، عامل نابودی تکاثر و فزونخواهی	۲۳۲
انفاق، عامل زدودن خصلت ناپسند بخل در جامعه	۲۳۲
گزیده‌هایی از سخنان گوهر بار رسول خدا (ص) و ائمه معصومین (ع) درباره انفاق و بخشش	۲۳۳
انفاق و سخاوت در سیره پیامبر اکرم (ص)	۲۳۵

فصل هشتم

ساده زیستی، و سیره رسول گرامی اسلام(ص)

۲۳۸	 مفهوم ساده زیستی
۲۳۸	 ساده زیستی (نفی تشریفات زائد)
۲۳۹	 ساده زیستی در اسلام
۲۳۹	 فلسفه ساده زیستی، آثار و ثمرات آن
۲۳۹	 همدردی با محرومان
۲۳۹	 ایثار
۲۳۹	 جایگاه ساده زیستی در اسلام
۲۳۹	 ساده زیستی در سیره پیامبران و اولیای الهی
۲۴۰	 عوامل گرامس روح های بزرگ به ساده زیستی
۲۴۰	 پیامبر اکرم(ص) نمونه ساده زیستی
۲۴۲	 تاکید بر ساده زیستی، برادگی پیامبر اکرم(ص) و نزدیکانش
۲۴۲	 مراتب ساده زیستی
۲۴۲	 ساده زیستی رهبران، نمایندگان و کارگزاران
۲۴۳	 ساده زیستی ارزشی و اخلاقی
۲۴۳	 ساده زیستی و مواسات
۲۴۶	 ساده زیستی و فقر
۲۴۷	 ساده زیستی، حدود و مرز آن

فصل نهم

اعتدال و میانه روی، و سیره رسول گرامی اسلام(ص)

۲۵۰	 تعریف اعتدال
۲۵۱	 خلق و خوی معتدل
۲۵۱	 نمونه امت میانه در قرآن
۲۵۲	 امت معتدل
۲۵۲	 اعتدال، پرهیز و دوری از انحراف
۲۵۴	 اعتدال در راه و روش تربیت دینی
۲۵۴	 اعتدال در روابط خانوادگی
۲۵۶	 اعتدال در روابط اجتماعی
۲۵۶	 اعتدال و میانه روی در امور اقتصادی
۲۶۱	 اعتدال و میانه روی در انفاق
۲۶۲	 اعتدال و میانه روی در مراسم دینی
۲۶۳	 اعتدال در اخلاق نیکو

فصل دهم

تفکر، تعقل و تدبیر، و سیره رسول اکرم (ص)

۲۶۸	تفکر، تعقل و تدبیر
۲۶۹	اهمیت تفکر و تعقل و تدبیر
۲۷۱	فضیلت و جایگاه تفکر و تعقل و تدبیر، در قرآن کریم
۲۷۳	پنج آیه از فرازهای تکان‌دهنده قرآن
۲۷۵	تفکر و تدبیر، و سیره رسول خدا (ص)
۲۷۶	تفکر، در مکتب تربیتی رسول خدا (ص)
۲۷۷	آثار و ذراید تفکر و تدبیر
۲۷۸	تفکر و وضوعات مورد تأکید
۲۷۸	خداشناسی در بیان رسول گرامی اسلام (ص)
۲۷۹	اشارات قرآن کریم به خداشناسی
۲۸۱	عظمت آیات آخر سوره حشر
۲۸۲	انسان‌شناسی و خودشناسی در والاترین معرفتها
۲۸۵	انسان مظهر اسماء الهی
۲۸۶	جهان‌شناسی، هستی‌شناسی

فصل یازدهم

تشکیل خانواده، سیره و روش اخلاق و فرائد رسول خدا (ص) با اعضاء خانواده

۲۹۰	تشکیل خانواده
۲۹۱	اهمیت تشکیل خانواده در سنت نبوی
۲۹۲	جایگاه خانواده در هستی
۲۹۴	تأکید بر تشکیل خانواده
۲۹۷	هدف تشکیل خانواده
۲۹۸	انگیزه‌های تشکیل خانواده
۲۹۹	آداب تشکیل خانواده
۲۹۹	آزادی و اختیار در انتخاب همسر
۳۰۰	نگاه به ازدواج و زندگی خانوادگی
۳۰۱	جهتگیری صحیح
۳۰۲	معیارهای روشن و صحیح تشکیل خانواده
۳۰۳	پرهیز از تشریفاتگرایی
۳۰۴	سیره رسول خدا (ص) در خانواده
۳۰۴	دوست داشتن و مهربانی به اعضاء خانواده
۳۰۶	جلوه‌های مودت و رحمت
۳۰۶	جلوه‌های زبانی و گفتاری

۳۰۶	ابراز علاقه و محبت زبانی
۳۰۶	مخاطب قرار دادن با محبت
۳۰۷	گفتگوی محبت‌آمیز
۳۰۹	جلوه‌های سلوکی و رفتاری
۳۱۰	سیره رسول خدا(ص) در محبت و مهربانی به کودکان
۳۱۱	مودت و رحمت پیامبر اکرم(ص)
۳۱۲	رفق و ملایمت در سیره رسول خدا(ص) در خانواده
۳۱۴	جلوه‌های رفق و ملایمت در زندگی خانوادگی
۳۱۴	۱- زیادت و برکت
۳۱۵	۲- آسودگی و راحت
۳۱۵	۳- آسایش امور سخت
۳۱۵	۴- تدابیر بخشی دوستی و دلبستگی، و تحکیم تعلقات
۳۱۶	مهربانی و نرم‌خویی پیامبر اکرم(ص)
۳۱۷	حقوق متقابل در خانواده
۳۱۸	حقوق اعضاء خانواده
۳۲۰	والدین و حقوق فرزندان
۳۲۱	حق تربیت
۳۲۲	حق رفاه اعضاء خانواده
۳۲۲	رعایت عدالت در مورد فرزندان
۳۲۳	حقوق والدین بر فرزندان
۳۲۶	تأمین نیازهای خانواده
۳۲۸	نیازهای خانواده
۳۲۸	نیازهای مادی خانواده
۳۲۹	نیازهای روحی و عاطفی اعضاء خانواده
۳۳۱	نیازها و خواسته‌های فرزندان خانواده
۳۳۱	مهر و محبت به فرزندان
۳۳۲	همانندی با فرزندان
۳۳۲	بازی با فرزندان
۳۳۲	هدیه دادن به فرزندان
۳۳۳	احترام و تکریم فرزندان
۳۳۴	نیک‌رفتاری در خانواده
۳۳۵	راه و روش نیک‌رفتاری در سیره رسول خدا(ص)
۳۳۷	اصل و جایگاه تکریم در خانواده
۳۳۸	تأکید بر تکریم همسر، در راه و رسم نبوی
۳۳۸	وجوه تکریم همسر، در سیره رسول خدا(ص)

۳۴۰	تکریم فرزندان ، در سیره رسول خدا(ص)
۳۴۰	سلام و احترام به کودکان
۳۴۱	احیای شخصیت کودکان
۳۴۱	مشورت با نوجوانان و جوانان
۳۴۲	تأکید بر تکریم دختران، در سیره رسول خدا(ص)
۳۴۴	مدارا و سازگاری و اهمیت و جایگاه آن در زندگی خانوادگی
۳۴۶	عوامل مؤثر در ایجاد و تداوم مدارا و سازگاری
۳۴۶	رعایت تواناییها
۳۴۷	پوزش خواهی و پوزش پذیری
۳۴۸	اجتناب از مهر کردن
۳۴۹	پرهیز از حسرت خوردن
۳۵۰	دوری از کینه ورزی
۳۵۱	مرز مدارا و سازگاری
۳۵۴	آثار و ثمرات شکیلی و پنداری در زندگی خانوادگی
۳۵۴	۱- گشایش، توفیق، و تمایز
۳۵۵	۲- صلح و آشتی
۳۵۵	۳- کاهش مصیبت و اندوه و سختی
۳۵۶	۴- دفع آسیب و گرفتاری
۳۵۶	۵- فرصت سازی

فصل دوازدهم

تعاون و مساوات، و سیره رسول کریم(ص)

۳۵۸	تعریف تعاون و مساوات
۳۶۲	تعاون و مساوات در سیره رسول خدا(ص)

فصل سیزدهم

مهرورزی، محبت، دوست داشتن دیگران در آئین مقدس اسلام

۳۶۶	تعریف دوست داشتن
۳۶۶	مهر و محبت و دوست داشتن، اساس خلقت خداوند متعال
۳۶۷	دوست داشتن، و بهداشت و سلامت روانی
۳۶۷	دوست داشتن خویش
۳۶۸	دوست داشتن خداوند
۳۶۸	دوست داشتن پیامبر(ص) و اهل بیت علیهم السلام
۳۶۹	دوست داشتن دیگران
۳۶۹	نسبت دین با دوست داشتن

۳۷۰	اسلام دین دوست داشتن و مهربانی و مهرورزی است
۳۷۰	آثار و ثمرات دوست داشتن و مهرورزی
۳۷۰	اهمیت دوست داشتن
۳۷۱	آثار و ثمرات عشق به خدای سبحان
۳۷۱	۱- انس با پروردگار
۳۷۱	۲- کنترل تمایلات نفسانی
۳۷۱	۳- تسلیم اراده خداوند بودن
۳۷۲	۴- رضا به قضای الهی
۳۷۲	آثار و ثمرات دوست داشتن پیامبر (ص) و اهل بیت آن حضرت
۳۷۳	آثار دوست داشتن خویشان
۳۷۴	آثار و ثمرات محبت به پدر و مادر و همسر و فرزند
۳۷۴	آثار محبت به پدر و مادر
۳۷۶	آثار و فوائد محبت به همسر
۳۷۷	آثار محبت به فرزندان
۳۷۹	آثار و فوائد سازنده دوست داشتن دیگران
۳۸۰	خلاصه و نتایج
	مصادیق دوست داشتن از کلامی و غیر کلامی و نهایتاً همدلی، همیاری و مساوات با دیگران
۳۸۱	
۳۸۱	۱- گشاده‌روئی و تبسم
۳۸۱	۲- احترام گذاشتن به دیگران
۳۸۱	۳- سلام کردن
۳۸۱	۴- اعلام دوستی و محبت
۳۸۲	۵- دست دادن و مصافحه
۳۸۲	مصادیق و شاخص‌های غیر کلامی مهرورزی
۳۸۲	رفع نیازمندی‌های حاجتمندان
۳۸۲	۲- سودمند بودن برای افراد جامعه
۳۸۳	۳- پرداخت بدهی برادران دینی
۳۸۳	۴- تأمین پوشاک برای مستمندان
۳۸۳	۵- یتیم‌نوازی
۳۸۴	۶- اهداء هدیه

فصل چهاردهم

سلام و مصافحه و سیره رسول گرامی اسلام (ص)

۳۸۶	سلام یکی از عوامل روابط اجتماعی در آئین مقدس اسلام
۳۸۷	سلام از منظر قرآن و روایات

۳۸۷	هر گونه محبتی را پاسخ گوئید
۳۸۸	«سلام» تحیت بزرگ اسلامی
۳۸۹	آثار و ثمرات فردی و اجتماعی سلام
۳۸۹	۱- سلام پیام دوستی و محبت و ایمنی
۳۸۹	۲- تواضع و فروتنی
۳۹۰	۳- ایجاد زمینه دوستی
۳۹۰	۴- ایجاد زمینه همکاری
۳۹۰	۵- نشانه مسلمان بودن
۳۹۰	۶- نزدیکی با خویشاوندان
۳۹۰	مصافحه
۳۹۱	آداب سلام و مصافحه در سیره رسول خدا(ص)
۳۹۱	آداب سلام در سیره پیامبر اکرم(ص)
۳۹۱	عدم تبعیض در ادای سلام
۳۹۱	سلام به کودکان
۳۹۱	سبقت گرفتن در سلام
۳۹۱	واجب بودن جواب سلام
۳۹۱	آداب مصافحه در سیره پیامبر اکرم(ص)
۳۹۱	فشردن دست بهنگام مصافحه
۳۹۲	عدم تبعیض در مصافحه
۳۹۲	سبقت گرفتن در مصافحه
۳۹۲	ثمرات و فواید اجتماعی مصافحه
۳۹۲	از بین بردن کینه
۳۹۲	از دیاد محبت
۳۹۲	سلام در سخنان گوهر با رسول خدا(ص)

بخش سوم

سیره و سنن گوناگون اخلاقی و رفتاری پیامبر گرامی اسلام(ص)

۳۹۶	سیره اخلاقی و رفتاری رسول خدا(ص) در اجتماع
۳۹۶	جایگاه و اهمیت اخلاق و رفتار در مراودات اجتماعی
۳۹۶	جایگاه و اهمیت تکریم در روابط اجتماعی انسانها
۳۹۷	راه و رسم و شیوه رفتار اجتماعی رسول گرامی اسلام(ص)
۴۰۰	بی نظیر بودن بین خلایق، توصیف امیر مؤمنان علی(ع) از رسول خدا(ص)
۴۰۰	روش و سیره رسول خدا(ص) در خارج از منزل
۴۰۱	مردم داری رسول خدا(ص)
۴۰۱	برخورد رسول خدا(ص) با دیگران

۴۰۱	تفقد و احوال پرسی رسول خدا (ص)	۴۰۱
۴۰۲	خنده روئی رسول خدا (ص)	۴۰۲
۴۰۲	مردمی زیستن رسول خدا (ص)	۴۰۲
۴۰۲	رسول خدا (ص) و مراعات حال دیگران	۴۰۲
۴۰۳	بزرگواری رسول خدا (ص)	۴۰۳
۴۰۳	تحمل و صبوری رسول خدا (ص)	۴۰۳
۴۰۴	گشاده روئی و جذب افراد	۴۰۴
۴۰۴	نقش گشاده روئی در ایجاد روابط کارآمد	۴۰۴
۴۰۵	پیامدهای اجتماعی گشاده روئی، ایجاد محبت، محو کینه	۴۰۵
۴۰۵	نقش تبسم در ایجاد ارتباط با دیگران	۴۰۵
۴۰۵	پیامدهای اجتماعی تبسم، جلب دوستان، شاد کردن دیگران	۴۰۵
۴۰۶	سیره اخلاقی و رفتاری رسول خدا (ص) در مجالس	۴۰۶
۴۰۶	به یاد خدا رفتن و استعاذه رسول خدا (ص) در مجالس	۴۰۶
۴۰۶	جلوس بی تکلف رسول خدا (ص)	۴۰۶
۴۰۷	جلوس مؤدبانه	۴۰۷
۴۰۷	حفظ حریم‌ها در مجالس و سیره رسول خدا (ص)	۴۰۷
۴۰۸	رسیدگی به مشکلات و رفع رهاها رسول خدا (ص)	۴۰۸
۴۰۹	آداب سخن گفتن رسول خدا (ص)	۴۰۹
۴۰۹	نیکو سخن گفتن:	۴۰۹
۴۰۹	سخن گفتن رسول خدا (ص)	۴۰۹
۴۰۹	کلام مفید و مربوط	۴۰۹
۴۱۰	سخن گفتن در سطح مخاطبین	۴۱۰
۴۱۰	هنر گوش دادن به سخنان دیگران	۴۱۰
۴۱۰	سخن گفتن با خوش روئی و تبسم	۴۱۰
۴۱۱	خلاصه‌گویی در سخنان	۴۱۱
۴۱۱	همدلی و هم‌زبانی رسول خدا (ص) با مردم	۴۱۱
۴۱۱	کنترل زبان در حال خشم	۴۱۱
۴۱۱	تفکر و اندیشه قبل از سخن گفتن	۴۱۱
۴۱۱	آثار و فوائد اجتماعی نیکو سخن گفتن	۴۱۱
۴۱۲	شاد کردن دیگران:	۴۱۲
۴۱۲	برآوردن نیاز و حاجت برادر مسلمان	۴۱۲
۴۱۳	شاخص‌های تعاون و همکاری	۴۱۳
۴۱۳	رسیدگی به ینویان:	۴۱۳
۴۱۳	تعاون و همکاری در کارهای نیک:	۴۱۳
۴۱۳	اصلاح ذات‌البین (آشتی دادن بین مردم)	۴۱۳

۴۱۴	حفظ و رعایت حقوق اخلاقی همسایگان
۴۱۵	بدرفتاری با همسایه موجب دوری رحمت الهی است
۴۱۵	آزار رساننده به همسایه مؤمن نیست
۴۱۵	محرومیت از بهشت
۴۱۵	گرامی داشتن همسایه
۴۱۵	اذیت و آزار نکردن همسایه
۴۱۵	از حال همسایگان خود مطلع باشیم
۴۱۶	پی آمدهای نیکی کردن با همسایه
۴۱۶	پدید آمدن محیط صمیمی
۴۱۶	ایجاد زمینه تعاون و همکاری
۴۱۶	طولانی شدن عمر
۴۱۶	صله رحم
۴۱۶	تعریف و مصایق رحم
۴۱۶	سفارش پیامبر اکرم (ص) صلّه رحم
۴۱۷	شاخص های صلّه رحم
۴۱۷	آثار صلّه رحم در سخنان کوه بار رسول خدا (ص)
۴۱۷	طول عمر
۴۱۷	افزایش مال
۴۱۷	جلوگیری از مرگ بد
۴۱۷	ازدیاد محبت و دوستی
۴۱۷	آثار منفی قطع رحم
۴۱۷	کوتاهی عمر
۴۱۸	عقوبت دنیائی
۴۱۸	شتاب در عقوبت
۴۱۸	عیادت بیماران
۴۱۸	سیره پیامبر اکرم (ص) در عیادت از بیماران
۴۱۸	هدیه بردن
۴۱۸	طول ندادن عیادت
۴۱۹	دعا برای بهبود بیمار
۴۱۹	ایتام و ثواب یتیم نوازی
۴۲۰	احادیث و روایات درباره ایتام و یتیم نوازی
۴۲۰	لرزیدن عرش با گریه یتیم
۴۲۰	ثواب ترحم و شفقت بر یتیم
۴۲۰	نرم شدن قلب
۴۲۰	یتیم نوازی و خانه‌ای در بهشت

پیشگفتار

لقد كان لكم في رسول الله اسوه حسنه^۱

وضع حال جامعه بشری، و راه و روش رسیدن جوامع بشری به کمال و سعادت با نگاهی به وضع موجود جوامع بشری به وضوح در می یابیم که این جوامع از راه و طریق صحیح رسیدن به کمال و رستگاری به دور افتاده اند، و شرایط و محیط مناسب برای رسیدن به یک زندگانی توأم با امنیت و صلح و صفا، و حاکمیت فضیلت های اخلاقی بر رذائل اخلاقی را که نهایتاً زمینه ساز جهانی از هرگونه خشونت و بی عدالتی است، که ثابت و هدف از خلقت انسانها هم همین است را از دست داده اند.

لذا باید اطاعت گفت، اگر انسانها طالب یک زندگانی سعادتمندانه و توأم با عشق و کرامت و انسانیت هستند، می بایستی از الگوهائی که دارای فضایل و صفات اخلاقی هستند پیروی نمایند و آنان را سرمشق زندگانی خود قرار دهند تا به مطلوب و هدف نهائی برسند.

ما مسلمانان که دارای بهترین الگوهای الهی و انسانی هستیم، می بایستی این اسوه ها و الگوها را سرمشق زندگانی خود قرار داده و از راه و روش آنان پیروی نماییم تا به مقصد و هدف تعیین شده که همانا به کمال انسانی که از به اخلاق حسنه و صفات و کمالات انسانی آراسته شدن نائل شده، با در آید به رستگاری و عزت و رفاه دست یابیم، ضمن آنکه با اعتقاد و ایمانی که به معاد و جهان ابدی داریم، آماده یک زندگانی سعادتمند و ابدی در جهان پس از مرگ باشیم.

رسالت انبیاء عظام

تمام انبیاء مبعوث شده اند تا انسان را هدایت کنند، همه کتب انبیاء الهی از آغاز، تربیت انسان بوده است، از ابتدا هر یک از انبیاء آمدند که ما را تربیت کنند، کتب انبیاء کتب انسان سازی است.

سیره انبیاء سیره تربیت عملی انسان است، آنان با اعمال و رفتار خود انسان را تربیت کردند و با ارائه نمونه هائی تمام عیار و عامل به عمل، دلها را از محبت خویش پر کردند، تا انسانها با پیروی از سیره عملی آنان در مسیر کمال قرار گیرند.

آنان با قیام به عدالت و دعوت به عبودیت، به عنوان غایت آفرینش، سیر کمال انسان را ترسیم و مقدمات این سیر، و خروج از ظلمت به سوی نور را معرفی و فراهم کردند.

ضرورت وجود الگو

یکی از مباحث مورد اهتمام و بحث و گفتگو در جوامع بشری ضرورت وجود الگو است، در طول تاریخ هر جامعه‌ای که از پای بندی به اصول اخلاقی و ارزشهای انسانی فاصله گرفته است، بعد از گذشت اندک زمانی دچار مشکلات فراوانی شده است، و تنها پس از ورود به ورطه سقوط به فکر چاره و اصلاح برآمده است، و در این راستا بسیاری از نخبگان و فرزندان جوامع بشری از وجود چنین ناهنجاریهای رنج می‌برند و در جهت اصلاح آن بر می‌آیند، در چنین شرایطی است که ضرورت وجود و معرفی الگو اهمیت می‌یابد، چرا که تاکنون فقدان الگوی مناسب یا عدم اقتدا به الگوهای موجود خسارتهای جبران ناپذیری به بشریت وارد ساخته است.

اهداف و انگیزه‌های راننده اراده و معرفی الگو

به منظور تبیین هدف و مقصد این مباحث لازم است، ابتدا به جایگاه و اهمیت و نیاز انسان به نمونه و اسوه پرداخته شد.

قرآن معرفی الگو را یکی از بهترین راه‌ها برای تربیت عملی انسان و جامعه می‌داند، و با این کار زمینه تربیت افراد مستعد و شایسته را فراهم می‌آورد، خداوند سبحان در کتاب شریفش قرآن مجید در سوره احزاب آیه ۲۱ پیام را کم (ص) را یک اسوه حسنه تام و تمام معرفی می‌کند و می‌فرماید: «لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة لمن کان یرجوا الله و الیوم الآخر و ذکر الله کثیراً» (البته شما را در اقتدای به رسول خدا چه در صبر و مقاومت با دشمن و چه دیگر اوصاف و افعال نیکو خیر و بهمان سیار نزد خداست، برای آن کس که بر ثواب خدا و روز قیامت امیدوار باشد و یاد خدا را در کند) معنی و مفهوم آیه این است، که شما با پیروی و تأسی و با اقتدا کردن به پیامبر اکرم (ص) می‌توانید خود را اصلاح و در مسیر «صراط مستقیم» قرار دهید، یعنی رسول خدا (ص) بهترین الگو برای شما در تمام امور زندگی است، روحیات عالی او، استقامت و شکیبایی او، اخلاص و توجه به خدا، هوش و درایت، تسلیم نشدن در برابر سختی‌ها و مشکلات، هر کدام می‌تواند الگو و سرمشقی برای همه مسلمین باشد، به بیانی پیامبر (ص) برای مسلمانان منبع و مرکزی است که می‌توانند کلیه اعمال، رفتار و گفتار و وظایف خود را از این منبع و مرکز دریافت نمایند، و خود را در همه امور منطبق با آن حضرت سازند، و در واقع

یکی از احکام رسالت آن حضرت و ایمان مسلمانان آن است که همگی به ایشان تأسی کنند، هم به گفتارش و هم به رفتارش، آری پیامبر(ص) بهترین مقتدا و اسوه مؤمنان در همه عرصه‌های زندگی است.

معرفی پیامبر اکرم(ص) به عنوان «اسوه حسنه»

معرفی پیامبر اکرم(ص) از جانب خدای سبحان در قرآن مجید به عنوان «اسوة حسنه» در واقع بیانگر و نشان دهنده بزرگترین تفاوت میان مکتب انبیاء و غیر آن است، زیرا مکتب انبیاء از خصوصیات عملی بودن و به عینیت توجه داشتن برخوردار است، در مکتب انبیاء نمونه‌ای برای پیروی عملی ارائه می‌شود، نمونه‌ای که روشهای عملی او در کلیه شئون دینی، اجتماعی، خانوادگی، سیاسی و فرهنگی و غیره قابل دستیابی و پیروی عملی، قابل عمل از جانب پیروان مکتب است.

این موضوع در بین اسلام، شاخص‌تر، جدی‌تر، و روشن‌تر مطرح است، زیرا اسلام آخرین دین الهی است و لازم است نمونه‌ای تمام عیار و قابل پیروی برای همه زمانها و در هر اوضاع و احوال ارائه شده باشد، با توجه به این مطلب، مشاهده می‌شود که امیر مؤمنان علی(ع) پیامبر اکرم(ص) را به عنوان نمونه‌ای کافی معرفی می‌نماید و می‌فرماید: پیروی کردن از رفتار رسول خدا(ص) و اخذگیری از پیامبر برای شما کافی است.

بدین ترتیب با ارائه یک نمونه جامع و کامل در همه وجوه و در عینیت امور، مسلمانان مأمور به اقتدای مطلق به آن وجوه گرامیند، و کسی که پیروی و تأسی به او نماید، محبوب‌ترین بندگان نزد حضرت حق است، و این همان بیان کلام خداوند سبحان است که فرمود: «قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحبکم الله و یغفر لکم ذنوبکم و الله غفور رحیم» (بگو ای پیغمبر، اگر خدا را دوست می‌دارید، مرا بروی کنید که خدا شما را دوست بدارد، و گناه شما را ببخشد که خداوند آمرزنده و مهربان است).^۱

با تأسی و پیروی از این نمونه کامل و کافی است که انسان به سوی کمال مطلق هدایت می‌شود، و وجوب اقتداء برای همین است.

در پاسخ به این پرسش که چرا خداوند پیامبر(ص) را به عنوان «اسوة حسنه» معرفی می‌کند و امیر مؤمنان علی(ع) رسول خدا را به عنوان نمونه کافی ارائه می‌نماید، باید به این امر توجه داشت که مسئله نمونه‌ها از مسائل بسیار مهم و اساسی دین است، زیرا نمونه طلبی و نمونه پذیری امری فطری است، و انسان بدون اسوه و مقتدا توانائی سیر به سوی

کمال را ندارد، و انسانهایی که در مراحل از زندگی خویش فاقد الگو می‌شوند، آن مراحل دوران سرگردانی و سرگشتگی آنان است، نمی‌دانند به کدام جهت و سو بروند، چگونه با موانع راه برخورد نمایند، و چه روشی را در رویارویی با مسائل و مشکلات پیش آمده پیش گیرند، و اینها همه دست به دست هم می‌دهند و انسان را حیران و سرگردان می‌کنند.

رسول خدا(ص) و صراط مستقیم

خدای سبحان در کتاب شریفش به رسولش می‌فرماید: «یس و القرآن الحکیم انک لمن المرسلین علی صراط مستقیم» (ای سید رسولان و ای کامل‌ترین انسان، قسم به قرآن حکمت بیان که تو ای محمد البته از پیغمبران خدائی «که از جانب حق» به راه راست فرستاده شدی).

خدای سبحان در این آیات به منظور تأکید و عظمت موضوع به قرآن حکیم سوگند یاد نموده می‌فرماید: «مسلم» تو از رسولان خداوند هستی (انک لمن المرسلین) و بر صراط مستقیم (علی صراط مستقیم) تو حقی و بر صراط مستقیم، خواه منکران بپذیرند، و خواه نپذیرند.

خدای سبحان همچنین در سوره، نرف، آیه ۴۳ می‌فرماید: «فاستمسک بالذی اوحی الیک انک علی صراط مستقیم» (پس ترس و استمسک باش، و به قرآنی که تو را وحی می‌شود تمسک کن که البته تو به راه راست و «طریق حق» هستی).

خدای سبحان در این آیه به جهت تأکید بر صراط مستقیم بودن پیامبر اکرم(ص) خطاب به پیامبر(ص) می‌فرماید: (بر آنچه که بر تو وحی شد، تمسک نما که تو بر صراط مستقیم قرار داری و کمترین اعوجاج و کجی در برنامه تریست و عدم پذیرش گروهی از منکران دلیل بر نفی حقانیت تو نخواهد بود، تو با نهایت جدیت به راه خویش ادامه بده).

رسول خدا(ص) و اسوه جهانیان

خدای سبحان در آیاتی در کتاب شریفش رسول خدا(ص) را به عنوان اسوه و الگوی انسانها معرفی می‌کند، و در آیاتی دیگر حضرت را مذهب و تزکیه شده الهی می‌داند، و در آیاتی آن حضرت را در صراط مستقیم.

خدای سبحان پیامبر اکرم(ص) را به نحو اطلاق اسوه قرار داده، برای اینکه ممکن نیست وجودی در صراط مستقیم باشد و کارهای او قابل اقتداء نباشد، خصوصاً پیامبر اکرم(ص) که حتی از کارهای مشکوک هم منزّه و مبرا است، لذا آن حضرت می‌تواند بدون هیچ قید و شرطی اسوه سالکان کوی حق باشد.

رسول خدا(ص) چون در صراط مستقیم است، خدای سبحان او را الگوی انسانها قرار می‌دهد، و الگو قرار دادن تنها در خصوص مسائل فرعی و عملی و امثال آن نیست، بلکه در معارف عقلی، کرامت و ولایت نیز هست، خدای سبحان رسول اکرم(ص) را در شئون مختلف جوامع بشری مقتدای انسانهای آزاده قرار داد، به او سمت‌های گوناگون داد، لذا جامع بشری باید در همه آن سمت‌ها از وی پیروی کنند، در همه امور، تعلیم کتاب، تنبیه قضا و داوری، زمامداری، هدایت و دیگر کارها، در همه این شئون پیامبر(ص) در مسیر حق و اسوه دیگران است.

به بیانی هر انسانی در هر مقام و درجه‌ای که باشد، در هر گوشه عالم، بخواهد راه راست را طی کند، به کمال نزدیک شود، الگویش رسول خدا(ص) است، و ممکن نیست کسی جز از مسیر و پیروی رسول خدا(ص) بتواند به کمال انسانی راه پیدا کند، چون خدای سبحان فرموده: *تربوا بر ما مستقیمی و کمال جز صراط مستقیم نیست.*

بحثی در واژه سیره (سیره‌شناسی) و شناخت «سیره نبوی»

سیره یعنی آن حالتی که انسان دارد، و اصل لغت در توضیح معنی آن گفته‌اند: «سیره» طریقه، هیئت و حالت است، و نیز روش، رفتار، را و رسم و سلوک معنی کرده‌اند و از سیره فرد به صحیفه اعمال او و کیفیت سلوکش میان مردم تعبیر کرده‌اند، لذا سیره را می‌توان نوع رفتار، سبک رفتار و طریقه زندگی معنی کرد.

به بیانی سیره در واقع شناخت اصول و روشهایی است که یک فرد در رفتار و کردار خود در امور مختلف دارد، در واقع سیره اصولی است پایدار که تعبیر شده سبک رفتار در حوزه‌های معین است، به عبارت دیگر «سیره» منطق عملی است.

یک انسان در همه موقعیت‌های زمانی و مکانی و در تمام عمر بایستی یک منطق داشته باشد که آن منطق برای او اصل باشد و اصالت داشته باشد و از آن عدول و تجاوز نکند.

منطق عملی، اصولی است راهنما و قوانینی برای عمل، این اصول تابع احساسات و عواطف فرد نیست، با تغییر موقعیت‌ها تغییر نمی‌کند، در اوج قدرت همان است که در

مظلومیت و محرومیت، این اصول با زر و زور و تزویر و موقعیت‌های اجتماعی و اقتصادی و وضع طبقاتی تغییر نمی‌کند.

چنین کسانی به علت پیروی از این اصول، ثابت قدم و استوار می‌شوند، صاحب سیره و منطق عملی‌اند، مبادی و اصول شخصی دارند، رفتار و کردارشان دارای منطقی روشن است و مواضع و عملکردشان قابل پیش‌بینی.

مبادی و اصولی که آنها از آن پیروی می‌کنند محکم است، و هیچ چیز نمی‌تواند این پیروی را از آنان بگیرد، زور و تطمیع و موقعیت‌های اجتماعی و اقتصادی، وضع طبقاتی محال است که در آنان تأثیر بگذارد.

بنابر این مراد از «سیره» منطق عملی و اصول عملی است و شناخت «سیره نبوی» یعنی شناخت این اصول و منطق.

از ویژگی‌ها و معجزات برجسته اسلام، داشتن منطق عملی است که قدرت عینیت بخشیدن به مجموعه دستورات هدایتی را فراهم ساخته است، و یکی از وجوه تمایز شاخص اسلام از سایر مذاهب دارا بودن وجوه مختلف رفتاری (رفتار فردی، رفتار اجتماعی، رفتار خانوادگی، تربیتی، تبلیغاتی، نظامی و سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است) به عبارت دیگر اسلام در تمام وجوه دارای سیره است.

پیشینه کاربرد واژه «سیره»

واژه سیره در آغاز به عنوان یک رشته از مباحث تاریخی، موضوع بحث مورخان قرار گرفت، مانند حوادث پیش از بعثت و حواشی آن و جنگ‌های پیامبر (ص)، بدین ترتیب واژه سیره در مفهوم اصطلاحی آن در غالب شرح احوال و تاریخ زندگی پیامبر (ص) شکل گرفت، و به عنوان سبک رفتار و سلوک و اخلاق مورد توجه قرار نگرفت.

ضرورت پرداختن به سیره نبوی

سیره انبیاء سیره تربیت عملی انسان است، و این تربیت در برترین و کامل‌ترین جلوه‌اش در قرآن و در طول آن در گفتار و رفتار و سلوک پیامبر خدا (ص) و ائمه معصومین (ع) که غیر قابل تفکیک‌اند تجلی پیدا کرده است.

چنانچه انسان اسوه حسنه را شناسد، و او را مقتدای خویش در همه زمینه‌ها نداند، یقیناً نمونه‌های کاذب را مقتدای خویش قرار می‌دهد، زیرا نمی‌توان بدون اسوه زندگی کرد، آنکه بدون اسوه حسنه سیر می‌کند، راه به جایی نمی‌برد و از تلاش بسیار خویش

طرفی نمی‌بندد، که کمال طلبی بدون اسوه‌یابی ناممکن است، باید از نمونه‌های راستین پیروی کرد.

خدای سبحان سیره پیامبر اکرم (ص) را برای ما تشریح کرده، راه رسیدن به مزایای آنرا نیز تعیین فرموده، سپس فرموده شما این راه را به دنبال سالک آن طی کنید تا به مقصد برسید.

و به راستی اگر پیامبر اکرم (ص) در زندگی ما اسوه باشد، در ایمان و توکلش، در عبادتش، در نماز و روزه‌اش و حج‌اش، در زهد و تقوایش، در اخلاص و شجاعتش، در تواضع و فروتنی‌اش، در مهر و مهربانیش، در انفاق و بخشش‌اش و دیگر شئون زندگانی فردی و اجتماعی، به کلی برنامه‌های زندگی ما دگرگون خواهد شد و نور و روشنائی سراسر زندگانی ما را فرا خواهد گرفت.

حال در این برهه از زمان که مسائل و اصول اخلاقی در جوامع اسلامی کم رنگ گشته و فضائل و آثارم از رقی مغفول قرار گرفته، اشاعه سیره رفتاری و اخلاقی پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) به نسل حاضر از ضروریات و بر همه مسلمانان فرض است که سیره پیامبر اکرم (ص) را بشناسند و او را در همه امور «اسوه» و الگوی زندگانی خود سازند، که بهترین وسیله سعادت و درستکاری و کلید فتح و پیروزی همین است.

در این راستا، با لطف و عنایت خداوند سبحان این مجموعه از سیره رسول خدا (ص) را، در سه بخش با مباحثی از عبادات در بخش نخست آغاز کرده، که انجام عبادات و فرائض دینی خود مقدمه و شروع و آغازگر، و از عوامل اولیه کسب فضائل و صفات الهی است، و در ادامه در بخش دوم مطالبی در قالب مبانی و معانی هم چون اخلاق و شمه‌ای از سیره رفتاری و اخلاقی رسول گرامی اسلام (ص) به اسام سخنان گویبار از ائمه معصومین (ع) و کلمات قصار و روایات بیان می‌شود، و در بخش پایانی (بخش سوم) این نوشتار نمونه‌های گوناگون از سیره و سنن نبی مکرم اسلام (ص) اندام طالبین و علاقه‌مندان می‌گردد، باشد که راهنمای راهمان گردد و الگوی زندگی را نشانمان.

در پایان وظیفه خود میدانم از دوست ارجمندم آقای مرتضی انصاری به خاطر همکاری صمیمانه‌ایشان که در ویرایش این کتاب مبذول داشتند سپاسگذاری نموده، همچنین از آقای محمدرضا یوسف‌زاده که در امر نشر و مقابله با نوشتار اصلی زحمات فراوانی را متحمل شدند، تشکر نمایم.